Manon Uphoff
Vallen is als vliegen
Lesbezoek in het kader van FIXDIT

In de roman *Vallen is als vliegen* van Manon Uphoff ontmoet je een gezin door de ogen van een van de dochters, een schrijfster. Wanneer haar zestien jaar oudere zus, uitgehongerd en uitgedroogd, van de trap valt en sterft, doet dat als een vonk de woede van de schrijfster ontbranden. De dood van Henne Vuur, ooit haar "schaduwmoeder', dwingt haar een gruwelijk en angstwekkend verleden onder ogen te zien. In de opdrachten hieronder wordt dit personage steeds de schrijfster genoemd, waarmee niet de fysieke schrijfster, Manon Uphoff, wordt bedoeld. Tijdens het bezoek van Manon Uphoff aan jullie school kun je uiteraard vragen aan haar stellen. Het is goed om daar alvast over na te denken en vragen voor te bereiden!

VRAAG 1:
Henne Vuur, de zus van de schrijfster, sterft op 13 november 2015. In de roman lees je 'Op de 13e november vonkte ze langs elke tree van die trap als een lucifer.' In dit hoofdstuk, Henne Vuur, staan meer verwijzingen naar vuur en aanverwante zaken.
a. Noteer alle verwijzingen naar vuur (en aanverwante zaken) die je tegenkomt in dit hoofdstuk.
b. Waar staat het vuur (symbool) voor denk je?
c. In het hoofdstuk staat ook 'Ze kon lachen als een hyena. Maar ze was geen heks, zoals de kinderen in de straat naar haar riepen. Ze was op zichzelf, gesloten. Is dat niet keurig? Wie houdt er van een hysterica?' (p.28-29). In de Nederlandse cultuur wordt het uiten van emoties als woede of verdriet over het algemeen niet altijd positief gewaardeerd. In het voorgaande citaat lees je 'is dat niet keurig?' - hoe denk jij daarover? En: hoe sta jij tegenover het wel of niet uiten van emoties die je hebt?

Trump, manosphere en feminisme

In het hoofdstuk Henne Vuur lezen we dat Henri Elias Henrikus Holbein (HEHH) erg specifiek over vrouwen was. 'Zij vertegenwoordigden lichamen, schoonheid en de veiligheid die hij zocht.' We lezen ook over Donald Trump, en het soort vrouwen waarvan hij houdt (dun) en hoe hij met ze om meent te kunnen gaan 'grab 'em by the pussy'. Ook de uitspraak 'nasty woman' komt van Trump. We kunnen zeggen dat vrouwen vanuit het perspectief van deze mannen worden gereduceerd tot lichamen, schoonheid en/of mooiheid. Complexiteit van het mens-zijn (vrouw-zijn) blijft hier onderbelicht of wordt in het geheel niet gezien: gevoelens, gedachten, talenten en autonomie van vrouwen doen er niet zo erg toe in deze vrouwbeelden. Trump en HEHH passen daarmee goed in wat tegenwoordig wel de 'manosphere' wordt genoemd. Het gaat hierbij om een bepaalde opvatting over mannelijkheid en een afkeer van feminisme zoals die op een verzameling van websites, blogs en forums wordt gepromoot.

d. De schrijfster maakt zich boos, ze 'voel(t) (…) [haar] woede groeien' (p.29). De zinnen en/of woordgroepen over vrouwen die op diezelfde bladzijde worden geciteerd (zie ook kader hierboven) maken haar razend. Verplaats je in de schrijfster: in hoeverre kun je haar woede begrijpen?

VRAAG 2:
a. Op p.23 lees je dat de schrijfster Henne Vuur uit het oog had verloren: 'Ik had haar in geen jaren bezocht en wist niet eens wat haar adres was. In mijn leven was ze weinig meer dan een terugkerend moment van bespotting op onze jaarlijkse Familiedag van de Doden.' Daarna lees je over waarom deze Henne wordt bespot. Toch is dat niet het enige geluid dat de schrijfster (en dus zus van Henne) over haar laat horen – hoe ziet de schrijfster haar zus volgens jou? Verwijs in je antwoord naar zinnen en woorden uit het hoofdstuk.

b. Wat is het beeld dat jij hebt gekregen van Henne Vuur? Ga in op haar karakter en uiterlijke kenmerken (zoals je die hebt gevonden in de tekst).

VRAAG 3:

a. In het hoofdstuk wordt de vader, HEHH, een Minotaurus genoemd. Overdag is hij de vader, 's nachts is hij de minotaurus: in die gedaante misbruikt hij zijn kinderen. De Minotaurus is een wezen uit de Griekse mythologie. Zoek deze mythe op (via een websearch of AI). Welke kenmerken heeft de minotaurus uit de mythologie? Noteer.

b. Waarom zou de schrijfster de vader een minotaurus noemen denk je? Noteer je antwoord en wissel uit met een klasgenoot. Als je na die uitwisseling aanvullingen hebt op je antwoord, noteer die dan ook.

c. De Minotaurus uit de mythologie woont in een labyrint op Kreta. In de mythe wordt gesproken van een offer, namelijk het voeren van jongens en meisjes aan de minotaurus. Speelt het idee van zo'n soort offer volgens jou een rol in deze roman? Leg uit waarom wel of niet.

VRAAG 4

a. Op p. 31 lees je over de naam Henne Vuur: deze naam komt voor in een kort verhaal van een andere schrijver – Isaac Bashevis Singer. Zoek dit verhaal op (via een websearch of AI). Wie was de Henne Vuur in dat verhaal?

b. Wat lees je over hoe mensen met haar omgingen?

c. Je leest op p.30 dat de schrijfster haar familie beschrijft als 'misfits, buitenbeentjes'. In hoeverre past de Henne Vuur van Bashevis Singer in dat profiel? Leg je antwoord uit. Wissel uit met een klasgenoot. Hebben jullie het zelfde idee of verschillen jullie van mening?

d. Waarom heeft de schrijfster deze naam gekozen voor haar zus?

VRAAG 5

'(…) in het vroegmoderne Europa [werden] voornamelijk vrouwen (…) geassocieerd met het beoefenen van schadelijke magie. Vooral vrouwen maakten gebruik van diverse vormen van magische genezing, en dit veronderstelde vermogen om iemand te genezen werd verwant geacht aan het vermogen om iemand te schaden. Wat ook sterk meespeelde was de sociaal zwakke positie van de vrouw in het vroegmoderne Europa: met name oudere of ongehuwde vrouwen en weduwen waren gemakkelijke slachtoffers voor de aanklagers. Veel moderne feministische historici hebben zelfs betoogd dat heksenjachten, bewust of onbewust, gebruikt werden door de autoriteiten om vrouwen te onderdrukken en te disciplineren die zich op de een of andere manier niet schikten in rollen die de patriarchale samenleving hen voorschreef.' Bron: Hekserij - Wikipedia

a. Lees de tekst in het kader hierboven. Zoek woorden op die je niet kent of begrijpt.

b. In het hoofdstuk Henne Vuur wordt zowel expliciet als impliciet verwezen naar heksen en hekserij. Geef hiervan drie voorbeelden, verwijs naar de tekst.

c. Lees nog eens het gedeelte dat gaat over de ideeen van feministische historici. Heksen waren in deze visie vrouwen die meer autonomie probeerden te behouden dan de maatschappij hen eigenlijk toestond. Lees ook de tekst in het kader over de manosphere bij vraag 1. We lezen hier dat vrouwen worden gereduceerd tot compacte ongecompliceerde wezens. Reageer nu op de volgende stelling: Heksen zijn dappere vrouwen – zij zijn de antithese* van het vrouwbeeld dat binnen de manosphere wordt gepromoot.

* Dat wil zeggen: 'precies tegengesteld aan'